

Sygn. akt III AUa 560/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Karolina Popowicz

po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 2016 r. w Szczecinie

sprawy W. S.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zbieg praw do świadczeń

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 marca 2015 r. sygn. akt IV U 23/15

1. oddala apelację

2. zasądza od W. S. na rzecz Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 21.11.2014 r. odmówił ubezpieczonemu W. S. prawa do zbiegu świadczeń, gdyż zgodnie z art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. jedn. Dz.U. z 2013 r. poz.1403 ze zm.) do dnia 31.12.1990 r. do zbiegu prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego stosuje się przepisy dotychczasowe. W związku z tym zgodnie art. 35 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (t. jedn. Dz.U. z 1989 r. nr 24 poz.133 ze zm.) oraz art. 8 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. nr 14, poz. 90) prawo do zbiegu przysługuje, gdy nastąpiło:

- 1) złożenie wniosku do 30.06.1990 r.,
- 2) osiągnięcie wieku emerytalnego lub powstanie inwalidztwa do 01.01.1991 r.,
- 3) przekazanie gospodarstwa rolnego przed 01.01.1991 r.

Organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia warunku 3-go tj. nie przekazał gospodarstwa rolnego przed 01.01.1991 r. Część gospodarstwa przekazał na własność Skarbu Państwa w dniu 27.09.1996 r. a część gospodarstwa została wydierżawiona w dniu 02.12.1994 r. W myśl art. 33 ust.2 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie. Ponieważ ubezpieczony jest jednocześnie uprawniony do emerytury rolniczej oraz do emerytury pracowniczej na podstawie powołanego przepisu przysługuje mu jedno wybrane świadczenie.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od powyższej decyzji, domagając się uwzględnienia odwołania i zmiany decyzji z dnia 21.11.2014 r. w całości przez przyznanie ubezpieczonemu zarówno prawa o emerytury z KRUS jak i z ZUS wskazując, że zbieg świadczeń powinien nastąpić na podstawie przepisu art. 33 ust.2a ustawy z dnia 20.12.1990 r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 13 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Decyzją z 22.12.1989 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonemu W. S. prawo do renty inwalidzkiej po przekazaniu gospodarstwa rolnego następcy. W decyzji wskazano, że wypłata świadczenia ulega zawieszeniu do czasu nadesłania aktu notarialnego o przekazaniu gospodarstwa rolnego następcy. Ponieważ następcy nie wyrazili zgody na przejęcie gospodarstwa, nie było też ofert kupna gospodarstwa, organ rentowy podjął wypłatę świadczenia w wysokości 74% najniższej emerytury pracowniczej zgodnie z art. 23a ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. nr 1, poz. 90).

Decyzją z 27.01.1997 r. organ rentowy podjął wypłatę renty w pełnej wysokości, ponieważ decyzją Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa z 27.09.1996 r. przejęta została na własność Skarbu Państwa do zasobu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa wchodząca w skład gospodarstwa rolnego (...) nieruchomości o łącznej powierzchni 11,53 ha zaś pozostałe grunty zostały wydierżawione. Został też ustalony wskaźnik wymiaru, który dla ubezpieczonego wynosił 1,06 emerytury podstawowej.

Decyzją z 25.07.2014 r. organ rentowy na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przyznał ubezpieczonemu emeryturę rolniczą w wysokości dotychczas pobieranej renty.

Ubezpieczony urodził się (...) Decyzją z dnia 05.09.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonemu emeryturę od 16.07.2014 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Ubezpieczony nie posiada okresu co najmniej 25 lat podlegania rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne, podnosząc, że w sprawie zbiegu prawa do emerytury rolniczej ubezpieczonego W. S., które ubezpieczony nabył na mocy decyzji z 25.07.2014 r., na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, z prawem do emerytury z innego ubezpieczenia społecznego nie mogą mieć zastosowania przepisy wskazane w zaskarżonej decyzji tj. art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. jedn. Dz.U. z 2013 r. poz.1403 ze zm.), art. 35 ustawy z dnia 14 grudnia 1982

r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (t. jedn. Dz.U. z 1989 r. nr 24 poz.133 ze zm.) oraz art. 8 ustawy z dnia 24 lutego o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. nr 1, poz. 90).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z art. 107 ust. 1 ustawy do zbiegu prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego stosuje się przepisy dotychczasowe. Ubezpieczonemu z urzędu przyznano prawo do emerytury rolniczej pod rządami ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników – na mocy art. 22 ust. 3 tej ustawy. Zatem do zbiegu takiej emerytury z prawem do emerytury z innego ubezpieczenia społecznego winny mieć zastosowanie odpowiednie przepisy regulujące zbieg świadczeń zawarte w ustawie z dnia 20.12.1990 r. (t. jedn. Dz.U. z 2014 r., poz.1097). Przepis art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu rolników reguluje kwestię zbiegu prawa do świadczenia w sytuacji, w której jedna osoba spełnia warunki do otrzymania więcej niż jednego świadczenia (emerytury lub renty), z różnych systemów ubezpieczeniowych. Zgodnie z nim „w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4”. Przepis ten, w ocenie Sądu meriti, wyraża przyjętą przez ustawodawcę w ustawie o ubezpieczeniu rolników, ogólną zasadę pobierania jednego świadczenia (tzw. zasada niekumulacji), która dotyczy zbiegu świadczenia przysługującego z tytułu prawa do renty lub emerytury rolniczej ze świadczeniem przysługującym z tych samych tytułów, ale z innego ubezpieczenia społecznego. Zgodnie z nią uprawniony do więcej niż jednego świadczenia z tego tytułu wybiera, które świadczenie chce otrzymywać. Przy czym, wybór świadczenia należy do sfery jego samodzielnych uprawnień i nie podlega ocenie. To znaczy, że nawet jeżeli uprawniony zażąda wypłaty niższego świadczenia, żądanie to musi zostać uwzględnione.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że określona w art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu rolników zasada wypłaty jednego tylko świadczenia została ograniczona wraz z wejściem w życie ustawy o emeryturach kapitałowych. Ustawa ta zniósła możliwość uwzględnienia przy ustalaniu emerytury rolniczej (również w obniżonym wieku emerytalnym) okresów ubezpieczenia innego niż rolnicze dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Jednocześnie jednak wyłączyła w stosunku do tej kategorii podmiotów zasadę wyboru jednego tylko świadczenia, którą ustanawia art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu rolników. Zgodnie z dodanym art. 33 ust. 2a ustawy o ubezpieczeniu rolników art. 33 ust. 2 tej ustawy nie stosuje się do osób uprawnionych jednocześnie do emerytury rolniczej oraz do emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24 a lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wskazane w dodanym ust. 2 a regulacje prawne z ustawy o emeryturach i rentach z FUS dotyczą nabywania emerytury przez osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że regulacją prawną, która normuje warunki nabycia prawa do pobierania dwóch świadczeń jest przepis art. 42 ust. 2 ustawy z dnia z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (t. jedn. Dz.U. z 2014r. poz. 1097). W myśl art. 42 ust. 1 w/w ustawy osobie urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 r., której przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustalono prawo do emerytury rolniczej, z zaliczeniem okresów, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w art. 33, a która po dniu wejścia w życie ustawy osiągnie wiek, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b ustawy wymienionej w art. 37, i zgłosi wniosek o emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określoną w art. 24 lub art. 184 ustawy wymienionej w art. 37, przysługuje - w zależności od jej wyboru - emerytura rolnicza ustalona z zaliczeniem wskazanych okresów albo emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Prawo do emerytury rolniczej oraz do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przysługuje osobie, o której mowa w ust. 1, jeżeli po wyłączeniu okresów wskazanych w tym przepisie osoba ta spełnia warunki do emerytury rolniczej (ust. 2 akt 42). Tym samym osoba urodzona po dniu po dniu 31 grudnia 1948 r., która nabędzie prawo do emerytury rolniczej (czyli będzie legitymować się co najmniej 25-letnim okresem podlegania wyłącznie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu) oraz do emerytury pracowniczej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24a oraz art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, będzie miała prawo do wypłaty obu świadczeń emerytalnych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 października 2010 r., K 16/08, na który powołuje się pełnomocnik ubezpieczonego w odwołaniu).

Sąd pierwszej instancji podniósł, że ubezpieczony, który osiągnął wiek emerytalny określony w art. 24 ust. 1 b ustawy emerytalnej po dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach kapitałowych i nabył prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art.24 ustawy emerytalnej, ewidentnie nie spełnia warunków określonych w art. 42 ustawy o emeryturach kapitałowych, gdyż nie nabył prawa do emerytury rolniczej przed dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach kapitałowych, przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej nie zaliczono mu okresów, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie spełnia też warunku posiadania co najmniej 25-letniego okresu podlegania wyłącznie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu (por. oświadczenie pełnomocnika ubezpieczonego k.26)

Z powyższych względów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodził się ubezpieczony, zaskarżając je w całości i wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie odwołania i przyznanie odwołującemu zarówno emerytury z KRUS jak i ZUS. Ewentualnie, apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu ubezpieczony wskazał, że decyzją z dnia 04 września 2014 r. (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyliczył ubezpieczonemu wysokość kapitału początkowego. Na podstawie ustawy w dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) na mocy decyzji (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 16 lipca 2014 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, jednakże wypłata emerytury została zawieszona z uwagi na prowadzone postępowanie z Kasą Rolniczego Ubezpieczenia w K..

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z urzędu decyzją z dnia 25 lipca 2014 r. (...) na podstawie art. 22 ust 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013r. poz. 1403 ze zm.) przyznał odwołującemu emeryturę rolniczą. Następnie w dniu 06 grudnia 2014 r. odwołujący otrzymał decyzję odmawiającą uprawnień do świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników znak (...) z dnia 21 listopada 2014 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia załatwiając wniosek odwołującego się z dnia 24 października 2014 r. odmówił odwołującemu prawa do zbiegu świadczeń na podstawie przepisów w/w ustawy o ubezpieczeniu rolników. W krótkim uzasadnieniu Prezes powołał przepisy ustawy z dnia 31 grudnia 1990 r. do zbiegu prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, ustawy z dnia 4 grudnia 1982r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1989r. nr 24. Poz. 133 i nr 35 poz.190) oraz ustawy z dnia 24 lutego 1990r. (Dz. U. 14 poz.90).

Ubezpieczony wskazał, że z dniem 8 stycznia 2009 r. weszła w życie ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 228, poz. 1507), która przez art. 33 wprowadziła zmiany do ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 z późn. zm.). Zmiany te polegają na tym, że w przypadku osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. nie mają zastosowania przepisy, które pozwalają na uwzględnienie przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury rolniczej okresów ubezpieczenia innego niż rolnicze. Okresy te będą mogły być nadal przyjmowane do ustalenia prawa i wysokości renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy.

W ocenie apelującego, prawo do emerytury rolniczej uzyska zatem osoba podlegająca ubezpieczeniu społecznemu rolników, która poza wiekiem emerytalnym (60 lat w przypadku kobiety, 65 lat w przypadku mężczyzny), będzie legitymować się co najmniej 25-letnim okresem podlegania wyłącznie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Jeżeli zaś taka osoba posiada łączone okresy ubezpieczenia (w KRUS i w ZUS) i nabędzie prawo zarówno do emerytury rolniczej, jak i do emerytury z ZUS, oraz ewentualnie do emerytury kapitałowej, wówczas będzie możliwa wypłata wszystkich przyznanych świadczeń emerytalnych. W takim przypadku KRUS przyzna i podejmie wypłatę emerytury rolniczej, a ZUS przyzna i podejmie wypłatę emerytury pracowniczej wraz z emeryturą kapitałową.

Skarżący wskazał również, że osoba uprawniona do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy albo renty rodzinnej rolniczej oraz do emerytury pracowniczej traci prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy albo renty rodzinnej, chyba że zanim wystąpi z wnioskiem o prawo do emerytury pracowniczej złoży oświadczenie, iż wybiera rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną. W przypadku złożenia takiego oświadczenia środki zgromadzone na jej rachunku w otwartym funduszu emerytalnym (OFE) będą przekazywane przez ten fundusz, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa. Oświadczenie o wyborze świadczenia jest ostateczne i nie przysługuje od niego prawo odstąpienia. Oświadczenie o wyborze świadczenia musi również złożyć osoba uprawniona do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, która nie spełni warunków do przyznania emerytury rolniczej z urzędu. O konieczności złożenia takiego oświadczenia KRUS powiadomi osobę zainteresowaną w terminie co najmniej 3 miesiące przed osiągnięciem przez nią wieku emerytalnego. W tym samym terminie do złożenia takiego oświadczenia Kasa wezwie również osobę uprawnioną do renty rodzinnej rolniczej. Odwołujący wskazał, że nie był powiadomiony o w/w okolicznościach.

Zdaniem apelującego, ustawa o emeryturach kapitałowych gwarantuje możliwość wyboru jednego z tych świadczeń - emerytury rolniczej ustalonej z zaliczeniem okresów podlegania innemu ubezpieczeniu, albo emerytury pracowniczej, osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., które przed dniem wejścia w życie tej ustawy miały ustalone prawo do emerytury rolniczej z zaliczeniem okresów podlegania innemu ubezpieczeniu, a które po dniu wejścia w życie tej ustawy osiągną wiek 60 lat dla kobiety i 65 lat dla mężczyzny, oraz zgłoszą wniosek o emeryturę pracowniczą. Natomiast prawo do obu tych świadczeń będzie przysługiwać tej osobie, jeżeli po wyłączeniu ww. okresów osoba ta spełni nadal warunki wymagane do emerytury rolniczej (będzie legitymować się co najmniej 25-letnim okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników).

Skarżący podniósł, że zbieg prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników i ubezpieczenia pracowniczego, jak wynika z treści art. 33 ust. 2a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jest możliwy wyłącznie w przypadku osób uprawnionych do emerytury rolniczej oraz do emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24 a lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie ubezpieczonego, na dzień wydania decyzji posiadał on ustalone prawo do emerytury rolniczej, posiada zatem prawo do jednoczesnego pobierania świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Przepis ust. 1 reguluje bowiem sytuację, w której rolnik ma jednocześnie prawo do emerytury rolniczej i do renty rolniczej. W takiej sytuacji przysługuje świadczenie wyższe, chyba że uprawniony wybrałby świadczenie niższe, które z innych względów byłoby dla niego korzystniejsze. Zbieg obu świadczeń jest możliwy tylko w sytuacji określonej w art. 19 ust. 2 u.s.r., tj. nabycia prawa do emerytury w wieku 55/60 lat. Rolnik mający oba prawa może dokonać wyboru. Wyboru nie ma jednak rolnik pobierający rentę rolniczą, który nabył prawo do emerytury - w związku z osiągnięciem wieku 60 lat (kobieta) i 65 lat (mężczyzna), jakkolwiek zgodnie z art. 22 ust 3 i 4 u.s.r. wysokość emerytury dla rolnika urodzonego po 31 grudnia 1948 r. może być niższa niż dotychczas pobierana renta. Obniżenie emerytury będzie związane z wyłączeniem ze stażu uwzględnianego przy ustalaniu części składkowej emerytury niektórych okresów (wymienionych w art. 25 ust. 2a u.s.r.), które są brane pod uwagę przy ustalaniu wysokości renty rolniczej.

Odnosząc się do ust. 2. Ubezpieczony podniósł, że zbieg prawa do świadczeń rolniczych z prawem do emerytury lub renty z ubezpieczenia powszechnego oznacza konieczność wyboru świadczenia wyższego albo korzystniejszego. Dotyczy to rolników, którzy nabyli prawo do emerytury powszechnej w systemie zdefiniowanej składki, a więc osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.

Odnosząc się zaś do ust. 2a apelujący wskazał, że wyboru nie musi dokonywać rolnik urodzony po 31 grudnia 1948 r., mający prawo do emerytury powszechnej na podstawie art. 24 (art. 24a) ustawy emerytalnej albo do emerytury w niższym wieku emerytalnym nabyte na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej. Emerytura ta może być łączona z prawem do emerytury rolniczej ustalonej tylko na podstawie okresów ubezpieczenia rolniczego.

Biorąc pod uwagę stan faktyczny będący podstawą wyrokowania, zdaniem skarżącego, rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, w ocenie apelującego, było nieprawidłowe i dalece niesprawiedliwe dlatego wskazanym jest aby sąd drugiej instancji dokonał korekty wydanego orzeczenia.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że w apelacji ubezpieczony prawidłowo przywołuje stan prawny przepisów pozwalających przyznać prawo do :

- dwóch emerytur niezależnych od siebie: z ZUS i KRUS
- zbiegu emerytur poprzez wypłatę emerytury korzystniejszej i połowy mniej korzystniejszej
- jednej emerytury: z ZUS lub KRUS, przy czym zbieg następuje co do ustalonych okresów ubezpieczenia (ZUS uwzględnia przy ustaleniu prawa i wysokości emerytury powszechnej tzw. okresy rolne lub KRUS uwzględnia tzw. okresy pracownicze przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury rolniczej).

Organ rentowy wskazał, że w przypadku ubezpieczonego, żaden z tych wariantów ustalania prawa i wysokości pobieranej emerytury z KRUS nie może mieć miejsca. Powodem braku podstaw do zastosowania jednego ze wskazanych rozwiązań prawnych jest bowiem to, że ubezpieczony nie nabył prawa do renty rolniczej pod rządem ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz.704). Ubezpieczony nabył prawo do renty rolnej od 23.09.1990 r., a więc przed wejściem w życie wyżej wymienionej ustawy. Prawo i wysokość pobieranych świadczeń uzależniona była od stanu zdrowia ubezpieczonego oraz odpłatnego (w zamian za rentę) przekazania gospodarstwa rolnego na rzecz Skarbu Państwa. Rentę rolną ubezpieczony pobierał przez cały czas aż do osiągnięcia wieku emerytalnego. Wówczas renta rolna została zamieniona na emeryturę rolniczą, na co pozwala przepis art. 22 ust.3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz przepis art. 6 pkt. 10 tej ustawy, zawierający definicję renty.

Organ rentowy podniósł, że nabywając prawo do emerytury rolniczej, ubezpieczony jako osoba urodzona (...) domaga się zastosowania wobec niego jednego z rozwiązań prawnych, dotyczących osób urodzonych po 31.12.1948 r. i zawartych w ustawach regulujących zasady nabywania prawa do emerytur dla tych osób.

W pierwszej kolejności organ rentowy wskazał na to, że zaskarżona decyzja dotyczyła odmowy prawa do zbiegu świadczeń. Pojęcie "zbiegu prawa do dwóch świadczeń" nie oznacza pobierania dwóch świadczeń w pełnej wysokości, gdyż wówczas zbieg nie występuje a świadczenia są wypłacane niezależnie od siebie lecz oznacza pobieranie jednego świadczenia wyższego lub wybranego przez zainteresowanego w pełnej wysokości (np. art. 33 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) lub pobieranie jednego wyższego i połowy mniej korzystnego (np. art. 33 ust.4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). W przypadku ubezpieczonego organ rentowy wydał decyzję z uwzględnieniem art. 107 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, gdyż ubezpieczony nabył prawo do emerytury rolniczej po uprzednim pobieraniu renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych . Dlatego w zaskarżonej decyzji wskazał na zasady zbiegu świadczeń obowiązujące w okresie, w którym ubezpieczony nabył prawo do renty rolnej. Treść tych przepisów została powołana w zaskarżonej decyzji lecz w apelacji ubezpieczony nie odnosi się do tych przepisów, uważając, że w jego sprawie powinny mieć zastosowanie inne przepisy, bowiem nabył prawo do dwóch emerytur: z KRUS i z ZUS.

Dlatego odnosząc się do możliwych rozwiązań prawnych, wskazanych na wstępie odpowiedzi na apelację organ rentowy uważa, że:

- ubezpieczony nie może nabyć prawa do pobierania dwóch odrębnych od siebie emerytur z ZUS i KRUS, gdyż wówczas powinien spełnić warunki do nabycia prawa do emerytury rolniczej określone przepisem art. 19 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników czyli legitymować się 25-letnim okresem podlegania ubezpieczeniu

emerytalno-rentowemu rolników, co w przypadku ubezpieczonego nie jest możliwe, gdyż podlegał takiemu ubezpieczeniu tylko w okresie od 1.07.1977 r. do końca 1990 r. Ubezpieczony nabył prawo do emerytury rolniczej z urzędu i tak ustalona emerytura nie jest emeryturą, o której mowa w przepisie art. 42 ust. 1 i 2 ustawy z 21.11.2008 r. o emeryturach kapitałowych (t.j. Dz.U. z 2014 r., Nr 1097).

- ubezpieczony nie może nabyć prawa do emerytury rolniczej w pełnej wysokości i połowy emerytury powszechnej z ZUS, gdyż nie przekazał gospodarstwa rolnego następcy przed dniem 1.01.1991 r. bowiem grunty rolne zostały przejęte częściowo odpłatnie w zamian za rentę a pozostała część jest wdzierżawiona do chwili obecnej a więc nie zostały spełnione warunki opisane w art. 4 ustawy z 24.02.1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym (Dz.U. Nr10 poz.53) znowelizowanego przepisem art. 8 ust.3 ustawy z 24.02.1990r. o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U Nr I4,poz.90).
- ubezpieczony nie może mieć prawa do tzw. zbiegu ubezpieczenia, gdyż wysokość pobieranej emerytury rolniczej została ustalona w oderwaniu od przebytego rolniczego stażu ubezpieczeniowego, wypłacana przez blisko 24 lata i miała charakter zaopatrzeniowy. Zatem nie może być zwiększona o przebyte okresy, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt.3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. te okresy, które stanowiły podstawę przyznania emerytury w ZUS. Z kolei emerytura wypłacana przez ZUS nie może być zwiększona o okresy podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników od 1.07.1977 r. do 31.12.1990 r., gdyż art. 26 a ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 748) nie pozwala zwiększyć emerytury o te okresy, gdy ubezpieczony ma ustalone prawo do emerytury rolniczej.

Jednocześnie organ rentowy zauważył, że zaskarżona decyzja nie obejmuje rozstrzygnięć co do pobierania dwóch emerytur oddzielnie: z ZUS i KRUS oraz nie rozstrzyga o zwiększeniu emerytury rolniczej o okresy podlegania innemu ubezpieczeniu oraz nie rozstrzyga o wysokości emerytury powszechnej i zwiększeniu jej o okresy podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wypowiedział się w tej sprawie dlatego, że takie zarzuty ubezpieczony zawarł w apelacji i przytoczył przepisy prawa, które regulują zasady pobierania prawa do emerytury rolniczej i powszechnej przez osoby urodzone po 31.12.1948 r.

W związku z tym, że wyrok wydany w tej sprawie uwzględnia porządek prawny, na który wskazał organ rentowy w odpowiedzi na apelację, jego zdaniem brak jest podstaw prawnych i faktycznych do zmiany tego wyroku.

Nadto organ rentowy na zasadach ogólnych wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się niezasadniona.

Kwestię zbiegu prawa do świadczeń reguluje treść przepisu art. 33 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników a jego wykładnia jest jasna i zrozumiała. Stanowi bowiem, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U 2016, poz. 277) z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie. Dotyczy on zbiegu praw, gdy ubezpieczony ma niezależne prawa do emerytur w obu systemach, czyli oparte na wystarczających (samodzielnych) okresach ubezpieczenia.

Przepis art. 33 ust. 2 cytowanej ustawy reguluje zaś kwestię zbiegu prawa do świadczenia, w sytuacji, w której jedna osoba spełnia warunki do otrzymania więcej niż jednego świadczenia (emerytury lub renty), z różnych systemów ubezpieczeniowych. Przepis ten wyraża, przyjętą przez ustawodawcę w ustawie o ubezpieczeniu rolników, ogólną zasadę pobierania jednego świadczenia (tzw. zasada niekumulacji), która dotyczy zbiegu świadczenia przysługującego z tytułu prawa do renty lub emerytury rolniczej ze świadczeniem przysługującym z tych samych tytułów, ale z innego

ubezpieczenia społecznego. Zgodnie z nią uprawniony do więcej niż jednego świadczenia z tego tytułu wybiera, które świadczenie chce otrzymywać. Przy czym, wybór świadczenia należy do sfery jego samodzielnych uprawnień i nie podlega ocenie. To znaczy, że nawet jeżeli uprawniony zażąda wypłaty niższego świadczenia, żądanie to musi zostać uwzględnione (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 października 2010 r. K. 16/2008).

W takiej właśnie sytuacji znajduje się ubezpieczony.

Nie ma do niego również zastosowania art. 107 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z przyczyn podanych poniżej. Sąd Apelacyjny podziela bowiem pogląd Sądu Najwyższego zaprezentowany w wyroku z dnia 10 lutego 2010 r. w sprawie II UK 155/09 (LEX nr 583804), zgodnie z którym wykładnia art. 107 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2016.277) prowadzi do stwierdzenia, że na zasadach dotychczasowych wypłaca się emerytury lub renty za gospodarstwo rolne przekazane przed wejściem w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, tym tylko rolnikom, którzy w dniu wejścia w życie tego przepisu mieli ustalone już prawo do innego świadczenia - nierolniczego, co w przypadku ubezpieczonego nie miało miejsca albowiem W. S. uzyskał prawo do emerytury na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dopiero w 2014 roku zatem zastosowanie do niego będzie miał przepis art. 33.

Sąd Najwyższy dokonał szczegółowej i historycznej analizy obowiązywania art. 107 cytowanej ustawy i uznał, że art. 107 jest przepisem przejściowym, z istoty nieodnoszącym się do kwestii regulowanych ustawą, lecz regulującym wyłącznie stany faktyczne lub prawne przez nią "zastane" (por. § 30 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej", Dz. U. Nr 100, poz. 908). Z przepisu tego wynika, że prawo do zbiegu świadczeń zachowują osoby mające (w dniu wejścia ustawy w życie) już ustalone prawo do dwóch świadczeń: do świadczenia rolniczego oraz do świadczenia z ubezpieczenia pozarolniczego. Nie dotyczy on zatem sytuacji, w której osoba mająca prawo do świadczenia rolniczego na podstawie przepisów dotychczasowych, po jego wejściu w życie nabędzie prawo świadczeń pozarolniczych. Innymi słowy, prawo do wypłaty świadczeń w zbiegu zachowały te osoby, które już pobierały świadczenia w zbiegu.

Sąd Najwyższy wskazał również, że prawo do wypłaty emerytury rolniczej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin dotyczy zbiegu ze świadczeniem pozarolniczym, wyłącznie już przyznanym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników; osoby mające prawo do emerytury rolniczej na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. zachowały prawo do zbiegu świadczeń, ale tylko pobieranych przed tym dniem (zasada ochrony praw nabytych), natomiast wyraźnie wyklucza się w stosunku do nich możliwość zbiegu przyszłych świadczeń pozarolniczych z prawem do emerytury rolniczej, więc nie mogą korzystać z dobrodziejstwa zbiegu z przyszłym świadczeniem pozarolniczym, a konkretnie - świadczeniem pozarolniczym nabytym po dniu 1 stycznia 1991 r.

Artykuł 107 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie otwiera zatem możliwości wypłaty w zbiegu świadczeń nieistniejących w dniu jego wejścia w życie. Wykładnia art. 107 ustawy prowadzi do stwierdzenia, że na zasadach dotychczasowych wypłaca się emerytury lub renty za gospodarstwo rolne przekazane przed wejściem w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, tym tylko rolnikom, którzy w dniu wejścia w życie tego przepisu mieli ustalone już prawo do innego świadczenia - nierolniczego.

Spór w niniejszej sprawie koncentruje się w chwili obecnej na kwestii, czy zachodzą również przesłanki z art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1097, nazywanej dalej ustawą o emeryturach kapitałowych) do ustalenia, że ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury rolniczej oraz do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny podziela również poglądy wyrażone przez Sąd Okręgowy rozstrzygające kwestie niemożności zastosowania wobec ubezpieczonego art. 42 ust 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (t. j. Dz. U. z 2014 r, poz. 1097) i przyjmuje je za własne. Dodatkowo podkreślić należy, że zgodnie z brzmieniem przepisu art. 42 ust. 1 ustawy o emeryturach kapitałowych osobie urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 r., której przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustalono prawo do emerytury rolniczej, z zaliczeniem okresów, o których mowa w

art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w art. 33 (tekst jedn.: ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 z późn. zm.), a która po dniu wejścia w życie ustawy osiągnie wiek, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b ustawy wymienionej w art. 37 (tekst jedn.: ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.), i zgłosi wniosek o emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określoną w art. 24 lub art. 184 ustawy wymienionej w art. 37, przysługuje - w zależności od jej wyboru - emerytura rolnicza ustalona z zaliczeniem wskazanych okresów albo emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Przepis art. 42 ust. 2 ustawy o emeryturach kapitałowych stanowi zaś, że prawo do emerytury rolniczej oraz do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przysługuje osobie, o której mowa w ust. 1, jeżeli po wyłączeniu okresów wskazanych w tym przepisie osoba ta spełnia warunki do emerytury rolniczej.

W niniejszej sprawie niewątpliwym jest to, że ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury rolniczej przed wejściem w życie ustawy o emeryturach kapitałowych, lecz dopiero w 2014 r. przyznano mu emeryturę z urzędu zamiast renty rolniczej. Abstrahując od prawidłowości tej decyzji (ubezpieczony nie miał wymaganego okresu ubezpieczenia zgodnie z wymogiem określonym w ustępie 3 art. 22 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) to stwierdzić należy, że nie jest objęty dyspozycją tego przepisu właśnie z uwagi na datę nabycia prawa do emerytury.

Gdyby ubezpieczony nabył prawo do emerytury rolniczej przez wejściem w życie ustawy o emeryturach kapitałowych to wówczas zastosowanie miałyby przepis art. 33 ust. 2 lit. a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704 z późn. zm., nazywanej dalej ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników), stosowany na podstawie art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748 z późn. zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), zgodnie z którym, w sytuacji, gdy ubezpieczony jest jednocześnie uprawniony do emerytury rolniczej oraz do emerytury na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24 lit. a lub art. 184 ustawy emerytalnej, nie znajduje zastosowania przepis art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, stanowiący zasadę niekumulacji świadczeń.

W konsekwencji dopuszczalna wówczas byłaby kumulacja świadczeń w postaci: emerytury rolniczej oraz emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednakże jak już wspomniano, ubezpieczony nie jest osobą, o której mowa w art. 42 ust. 1 ustawy o emeryturach kapitałowych.

Wobec powyższego, uznając apelację ubezpieczonego za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie przepisu art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego zgodnie z § 11 ust. 2 w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, 1349 ze zm.). Zatem, skoro oddalono w całości apelację skarżącego, uznać należało, że przegrał on postępowanie odwoławcze w całości, a wobec tego, zasądzono na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w całości – 120 zł, zgodnie z § 12 ust. 1 pkt. 2 powołanego rozporządzenia.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSO (del.) Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk